

EN HOE ZIT HET MET HET KIND IN
ELKE VOLWASSENEN? ZIE PAG. 4 EN VERDER

HUMANIST

Maandelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond 37e jaargang nr. 3, 5-2-1982

Foto: Aart Fastenau

TWEEDE SOCRATES-SYMPOSIUM

BESTAAT ER ZOIETS ALS EEN HUMANISTISCHE OPVOEDING?

Aardige rotzakken noemt Guus Kuijer ze uitdagend in zijn boek „Het geminachte kind”. Omdat kinderen niet van die lieve, afhankelijke, snoezige of lastige, onhandelbare wezens zijn als vaak wel wordt gedacht. Kinderen zijn opgroeiende mensen met (net als volwassenen) hun eigen hebbelijkheden en tekortkomingen.

Toch wordt de kindertijd nog vaak gezien als een overgangstijd naar de volwassenheid: het kind moet nog mens worden... Kinderen zijn in die visie onvolmaakte en onmondige mensjes die onder de duim gehouden of beschermd moeten worden. Ze worden dan grootgebracht door ze klein te houden. Zo moet het dus blijkbaar niet. Maar hoe dan wel? En waar komt bij die opvoe-

ding het humanisme om de hoek kijken? Wat is eigenlijk de relatie tussen humanisme en opvoeding?

Deze vragen zullen aan de orde komen op het tweede symposium dat Socrates organiseert. Met het oog op deze gebeurtenis in dit nummer van de „Humanist” een artikel over humanistische opvoeding, geschreven door Jan van

Huyksloot, pedagogisch medewerker bij het humanistisch vormingsonderwijs. Hij zal op het symposium ook één van de drie inleiders zijn, naast Oetske Varkevisser en Mieke van Wijk, respectievelijk oud- en huidig docente pedagogiek aan het Humanistisch Opleidings Instituut.

Dit symposium over de rol die het humanisme in de opvoeding kan spelen, zal plaatsvinden op dinsdagavond 2 maart in het Landelijk Humanistisch Centrum, Oudkerkhof 11 in Utrecht. Aanvang 20.00 uur en iedereen is welkom, misschien zelfs kinderen.

Hes van Huizen

ALS JE MAAR ZIELIG BLIJFT

„Wij zijn een ontzettend tolerant volkje. Werkelijk, in Nederland mag je van alles zijn en doen. Als je maar in-zielig bent en blijft. Dat is een absolute voorwaarde, heb ik gemerkt. Een ongetrouwde vrouw of man, die op haar/zijn tachtigste nóg teleurgesteld zit te kniezen dat zij/hij de huwelijksboot heeft gemist, heeft onze sympathie. Maar, o wee, als een vrouw of man ongehuwd wenst te blijven, er bovendien leuk uitziet en het er lekker van neemt met een goed salaris, dan is het meteen: de slet/versierder, die het maar makkelijk heeft; een gevaar zelfs. (...)

Een werkloze vinden wij ook enorm zielig, zij/hij kan op ons medeleven rekenen, maar zodra zij/hij (te) veel lol krijgt in een hobby of haar/zijn gevoel van eigenwaarde terugvindt in vrijwilligerswerk, is het een profiteur. (...)

Voor homofielen hebben wij ook het meeste begrip als ze vooral veel problemen hebben met hun „anders-zijn”, dan staan we voor hen klaar met gespreksgroepen. Zodra ze echter plezier in hun leven krijgen, uitgaan en relaties aanknopen, zijn het meteen viezeriken, die maar wat aanrotzooien en allemaal onder de geslachtsziekten zitten.

Zo mag je ook best zwart zijn of gastarbeider, als je maar zielig blijft op drie-hoog-achter. Een Surinamer in een mooie auto is alras een dealer of een pooier en een Marokkaan die het hier een beetje goed krijgt, iemand die een kostbare arbeidsplaats van een Nederlander heeft ingepikt. Die moet maar eens in z'n eigen land de handen uit de mouwen gaan steken. Wegwezen.

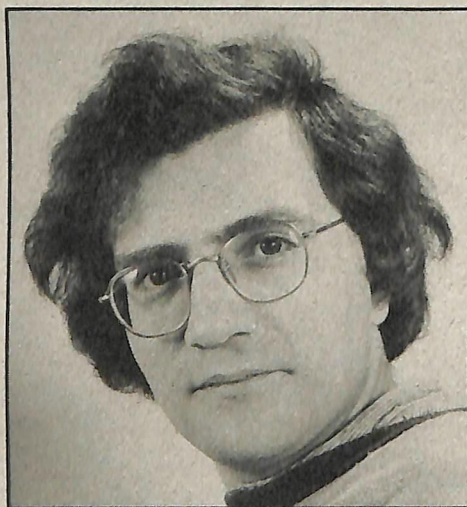
Zigeuners hebben iets romantisch (en ze zijn o zo muzikaal) zolang ze maar ver uit onze buurt in krakkemikkige wagens

blijven rondzwerven. Krijgen ze het wat beter, dan staan wij snel klaar met ons (ver)oordeel: autodieven en oplichters zijn het. Over gelijke behandeling moeten ze natuurlijk helemaal niet zeuren, ze moeten blijven zwerven van hot naar haar, maar niet naar hier.

Kortom, alle minderheden die het even goed krijgen als wijzelf wekken onze agressie op. Het zijn mensen die „maar boffen, die lekker egoïstisch doen waar ze zin in hebben, profiteurs, die geen verantwoordelijkheid willen, mensen die het maar makkelijk hebben, kunnen staan en gaan waar ze willen”, enzovoorts. Zolang ze maar hulpbehoevend zijn staan wij voor minderheden klaar, met voedselpakketten, inzamelingen, maatschappelijk werkers, psychologen, opvangcentra en praatgroepen, maar zodra ze onze hulp niet meer nodig hebben worden we intolerant of zelfs kwaad. Geluk verdien je in ons lieve landje kennelijk alleen als je doet en bent zoals de meeste mensen. We kunnen het duidelijk niet uitstaan als blijkt dat geluk ook te bereiken valt op een andere manier of met andere normen. Het lijkt waarachtig wel of wij jaloers zijn op minderheden.” **Elzeline**

(Uit: *Hervormd Nederland* 12/1/82)

Ron Huijbregts funktionaris kadervorming

Met ingang van 1 januari j.l. is Ron Huijbregts werkzaam bij het HV als funktionaris kadervorming. Het is de bedoeling dat hij zich zal bezighouden met de vorming en scholing van besturen van gemeenschappen en gewesten. Tevens zal hij een bijdrage leveren aan de begeleiding van werkgroepen hvo. Hij zal hierbij nauw samenwerken met Jan de Leede, hoofd verenigingszaken en Jac van den Oort, konsulent gemeenschapswerk.

Ron heeft een praktische leerschool gehad binnen de vakbeweging. Hij is 3 jaar vakbondsbestuurder geweest bij een vakbond voor spoorwegpersoneel, waar hij ondermeer de vorming en scholing verzorgde voor kaderleden en vertegenwoordigers in overlegorga-

Op maandag 15 februari organiseert de gemeenschap **De Bilt/Bilthoven** een bijeenkomst in het H.F. Witte-dorpshuis, H. Dunantplein 4. Daar zal de heer Glastra van Loon spreken over „Geweld en redelijkheid”. Aanvang 20.00 uur.

In **Eindhoven** zal op zondag 14 februari om 10.30 uur de heer Seine van de Belt een inleiding houden over „Menselijke verhoudingen in een leefbare toekomst”. Plaats: De Jongh-zaal van het P.O.C., Mathildelaan 81 te Eindhoven. Precies op dezelfde dag en tijd is er in **Emmen** een bijeenkomst in het Emancipatiecentrum, Nassaulaan 1 te Emmen. De heer W. Olthof, directeur van de Rijks Pedagogische Academie te Drachten spreekt daar over „Humanisme en maatschappijvormen”. Belangstellenden welkom.

Enschede organiseert in samenwerking met het NIVON een bijeenkomst op dinsdag 23 februari om 20.00 uur in het gemeentelijk INFO-centrum, Marktstraat 5 te Enschede. Mw. Selma Swoben vertelt daar iets over „De veranderende plaats van de vrouw in Afrika”. In de gemeenschap **Gouda**, die dit jaar haar 35-jarig bestaan viert, wordt woensdag 17 februari om 20.00 uur een belangrijke **forum-discussie** gehouden over **Liberalisme en Socialisme** in de Agnietenkapel in Gouda (nabij de markt). Het onderwerp wordt ingeleid door Prof. Dr. Nico Kramer, het forum staat onder leiding van Jan de Vries, en forumleden zijn Annelien Kappeijne van de Copello, Anneke Goudsmit en Han Lammers.

In de gemeenschap **Den Helder** spreekt op vrijdag 12 februari om 20.00 uur in het Florishuis, Graaf Floris V-straat in Den Helder de heer H. Roethof, lid van de Tweede Kamer, over het onderwerp „Terreur”.

Op dinsdag 16 februari om 20.00 uur organiseert de gemeenschap **Zaanstreek** een avond in gebouw De Vertoeving, Westzijde 80 te Zaandam. De heer Nathan Bosboom houdt dan een inleiding over het onderwerp „Reformatie en Humanisme”, waarbij o.a. Luther, Calvin, Zwingli, Johannus Hus en Wessel Gansfort de revue zullen passeren.

En tot besluit **Zeist**: Op zondag 21 februari zal Albert Nieuwland uit Amsterdam in het gebouw Grote Koppel, De Clomp 1020 te Zeist nader ingaan op het thema „Vervreemding”. Aanvang 15.00 uur. **Jac van den Oort**

nen. Momenteel is hij bezig met de afronding van zijn rechtsfilosofische studie aan de juridische fakulteit in Utrecht. In deze studie heeft hij zich vooral beziggehouden met vragen over ethiek en recht. Hij hoopt naast zijn werk als kadervormer met deze studie ook een inhoudelijke bijdrage te kunnen leveren aan de actuele discussie binnen het verbond over ethiek en politiek.

Ron is doorgaans bereikbaar op het Landelijk Humanistisch Centrum, tel. 030-318145.

Humanist

Redactie en vormgeving:
Hes van Huizen

Humanist is een tweewekelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond Oudkerkhof 11, Utrecht

Redactieadres:
Postbus 114, 3500 AC Utrecht
Telefoon: 030-318145.

Abonnementsprijs voor niet-leden
f 25,— per jaar t.n.v. Humanistische Pers
postgiro 58, Utrecht.

Gedrukt op kringlooppapier bij
Brouwer Offset bv, Utrecht.

Kinderboekje over echtscheiding, ook geschikt voor ouders

Echtscheiding. Dat is het lot dat momenteel al één op de vier huwelijken staat te wachten, en we zijn al hard op weg naar één op de drie. Scheiden mag dan steeds meer voorkomen en steeds „gewoner“ worden, de pijn en het leed worden er niet minder om. Is zo'n diepgaande breuk al moeilijk te verwerken voor de betrokken volwassenen, vooral kleine kinderen kunnen zich moeilijk uiten over hoe zij de scheiding van hun ouders (hebben) ondergaan. Het blijkt dat het vertellen van verhaaltjes nog wel eens een goed middel is om kinderen het gevoel te geven dat zij worden begrepen. Daarom heeft het Medisch Pedagogisch Bureau in Den Haag tesamen met enige verwante organisaties het boekje „Waar woont jouw papa?“ uitgegeven. Ans Sillen las het boekje kritisch en stelt vast dat gescheiden ouders er misschien nog wel meer aan hebben dan hun kinderen.

De titel „Waar woont jouw papa“ suggereert het al: echtscheiding vanuit het kind bekeken. Dat is het thema van het kinderboek „Waar woont jouw papa?“, geschreven en geïllustreerd door Berdini Muiser-Saes en Marja de Vries-Van Andel (wie schrijft en wie tekent, wordt niet vermeld).

De keuze van de titel (in vraagvorm) is minder gelukkig want op een vraag verwacht je een antwoord. Het antwoord wordt wel gegeven maar de vraag zelf wordt in het boekje niet gesteld. Maar goed: echtscheiding vanuit het kind bekeken. Het is bedoeld – zoals het voorwoord „Voor de ouders“ vermeldt – om kinderen van 2½ tot 6 jaar te helpen bij wat er gebeurt na een echtscheiding en om ze te laten merken dat hun ouders begrijpen wat er allemaal in hen omgaat.

Het boekje bevat een aantal situaties waarin een jong kind zich bevindt na de echtscheiding. Situaties als: het kind zoekt zijn moeder en vindt haar huilend. Het kind schrikt en begint ook te huilen, moeder troost het. Als moeder een keer geen tijd en zin heeft om met het kind te

spelen, raakt het in de war en zoekt troost bij z'n beertje. Het kind voelt zich verantwoordelijk voor wat vader pleegde te doen en wil die taak overnemen, in dit geval de vuilniszak buiten zetten. De moeder reageert aanvankelijk boos maar begrijpt vervolgens wat het kind bedoelt en legt uit dat het kind die verantwoordelijkheid niet heeft. En een situatie dat het kind zich schuldig voelt

over de echtscheiding en bang is dat ook de moeder zal vertrekken als het een keer stout is. De vader maakt in deze situatie duidelijk dat zowel mama als pappa altijd voor het kind blijven zorgen.

Elk hoofdstukje is een afgerond geheel en kan apart worden voorgelezen. Het zijn situaties waarin het kind zich boos, bang of onzeker voelt en waarop de ouders mijns inziens zeer goed reageren. Het kind leert in de periode na de echtscheiding opnieuw vertrouwen stellen in de nieuwe toestand doordat met name de ouders hem daarin goed begeleiden.

Kinderen zullen zichzelf in deze situaties kunnen herkennen. Maar of de ouders zichzelf zullen herkennen, is voor mij nog de vraag. Immers, ouders reageren na een echtscheiding niet altijd op een doordacht of pedagogisch verantwoorde wijze op hun kinderen. In die zin is het boekje niet enkel geschikt voor het jonge kind, maar eigenlijk nog meer voor de gescheiden ouders.

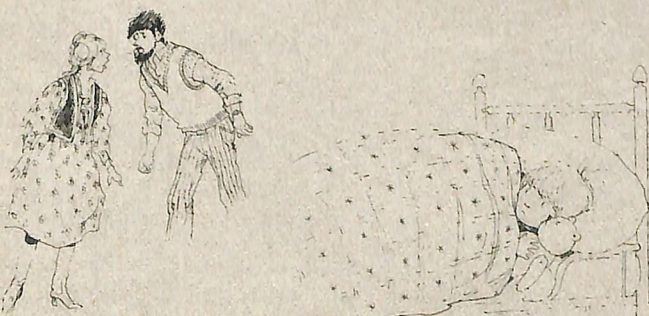
Nog iets over het taalgebruik. De verhaaltjes zijn in zeer korte zinnen geschreven met woorden die de meeste kinderen van rond de 2½ jaar, kennen. Dat de auteurs van het boekje kiezen voor de zogenaamde rolbevestiging (ma kookt, pa niet; pa winkelt en zet de vuilnisbak buiten) vind ik jammer. Waarom geen handelingen gekozen waarin pa en ma verwisselbaar zijn?

Ans Sillen

Het boekje is te bestellen door overmaking van f 3,- op gironummer 3531353 t.n.v. NVAGG, Kon. Wilhelminalaan 7, Utrecht met vermelding van de titel „waar woont jouw papa?“

Op een dag toen Wouter wakker werd,
ging papa in een ander huis wonen.
Vroeger woonden papa en mama met Wouter in één huis.
Papa en mama maakten veel ruzie samen.
Zij vonden elkaar niet meer lief.
Soms hoorde Wouter papa en mama schreeuwen tegen elkaar.

Dan werd Wouter bang.
Beertje werd ook bang.
Samen kropen ze dan diep onder de dekens.
Kom maar beertje, huil maar niet.
Samen gingen ze slapen.

Wouter woont al heel lang met zijn mama in een huis.
Wouters papa woont al heel lang in een ander huis.

Soms op zaterdag en zondag woont Wouter
ook een beetje in het huis van papa.
Eigenlijk heb ik twee huizen, zegt Wouter.

Wouter is wel eens boos.
Als hij bij mama is, wil hij naar papa,
en
als hij bij papa is, wil hij juist naar mama.
Bah...

Twee situaties uit het boekje: het kind tussen de ruziënde echtlieden en tussen de dan gescheiden wonende ouders.

Opgelegde normen beperken vaak ontwikkeling

HOE GELIJKWAARDIG KUN J

Wat is een kind?

Wat is een kind? Hoe kijken we als volwassenen tegen kinderen aan? Ik heb de indruk dat het kindbeeld van veel mensen nogal verschilt van hun mensbeeld. Kinderen worden nog al te vaak gezien als een speciale groep die ofwel onder de duim gehouden ofwel beschermd moet worden. Maar kinderen zijn niet van die lieve, afhankelijke, snoezige of lastige onhandelbare wezens, waarvoor ze vaak worden versleten.

Kinderen zijn niet onvolmaakt, onvolgroeid, maar in hun fase van ontwikkeling erg volledige mensen. In zekere zin vollediger dan volwassenen, omdat ze in staat zijn spontaner met hun lichaam en gevoelens om te gaan. Al doen volwassenen er alles aan om ze dat zo gauw mogelijk af te leren.

Kinderen mag en moet je serieus nemen, vragen daar ook om en lijden er onder als dat niet gebeurt. In een gesprek met Wim Neijman voor de IKON-televisie vertelden kinderen dat hun mening niet telt als het gaat om zaken als milieu, kern-energie en kernbewapening. Dat maakte ze boos en verdrietig. Want ze moeten er straks wel mee leven! Ook gevoelens van kinderen worden vaak als een kleinigheid afgedaan. Ik denk omdat volwassenen er vaak zelf geen raad mee weten. Het onderscheid tussen kinderen en volwassenen is door volwassenen gemaakt en in wezen even absurd als dat tussen volwassenen en bejaarden. Vroeger waren die grenzen er ook niet. Iedereen nam deel aan het maatschappelijk leven en kreeg en droeg verantwoordelijkheid zo gauw en zo lang dat kon. Al droeg dat nogal eens bij tot uitbuiting. Maar als de bescherming waaraan kinderen sinds het begin van deze eeuw blootstaan tot effect heeft dat hun gevoelens worden ontkend en hun eigen keuze-mogelijkheden en verantwoordelijkheden worden ontnomen, dan is het middel erger dan de kwaal!

Wat houdt opvoeding in, uitgaande van een humanistisch mens- en wereldbeeld en van een daaraan ontleende kijk op kinderen? Wat is dan de taak van de opvoeder?

Over die opvoeding wil ik een aantal dingen zeggen aan de hand van enkele kernbegrippen uit het humanistisch denken.

HUMANISTISCHE OPVOEDING

Opvoeding, pedagogiek. Begrippen die veel mensen wantrouwen. Dat wantrouwen neemt nog toe als aan die begrippen een etiket is toegevoegd: christelijke opvoeding, humanistische pedagogiek. Toch gaat dit verhaal over humanistische opvoeding. Ondanks alle wantrouwen die het toevoegsel „humanistisch“ kan oproepen, is het voordeel van het benoemen ervan dat de opvoeder wordt gedwongen zich bewust te worden van zijn doeleinden en middelen en om daar reken-schap van af te leggen. Jan van Huyksloot, pedagogisch medewerker hvo, zette zijn gedachten over humanistische opvoeding op papier aan de hand van enkele kernbegrippen uit het humanistische denken. Een boeiend artikel, niet alleen voor ouders van kinderen, maar voor iedereen die het kind als opgroeiend mens in een bepaalde fase van die groei ondersteunt en begeleidt. Dus ook de onderwijzer, de grootouder(s), de oom, de tante, de goede vriend of vriendin. Ook zij zijn opvoeders.

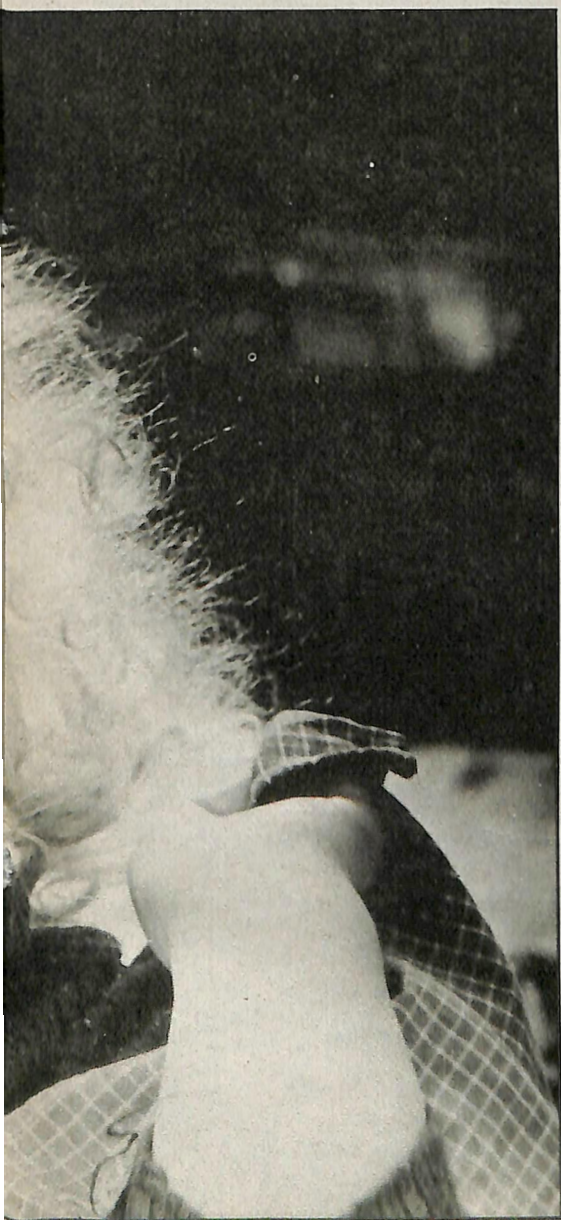

Foto: Aart Fastenau

an opgroeiende kinderen E MET KINDEREN OMGAAN?

Het ideaalbeeld: een volledig mens

Naar mijn mening is de ontwikkeling van een *positief zelfbeeld* bij het kind de belangrijkste voorwaarde om te kunnen uitgroeien tot volledig mens. De sleutel hiervoor ligt al in de eerste levensjaren. Met volledig mens bedoel ik een individu dat in staat is zichzelf te aanvaarden (en daardoor ook zijn medemens), zijn leven zin te geven, keuzes te maken die bijdragen tot groei en ontwikkeling van zichzelf en anderen, van mensen te houden, voor zichzelf op te komen, zijn mogelijkheden en grenzen te onderkennen. Een ideaalbeeld, daarvan ben ik mij bewust. Niettemin ken ik zulke mensen en kom ik ook kinderen tegen die op een heel volledige manier mens zijn. Een belangrijk kenmerk van een positief zelfbeeld is een sterk gevoel van *eigenwaarde*: ik ben de moeite waard, ik word daarin bevestigd door anderen, ik kan iets betekenen voor anderen.

Draagt de opvoeding bij tot ontwikkeling van die eigenwaarde? Als ik om me heen kijk merk ik daar niet altijd zoveel van. Ik zie nogal eens dat van kinderen wordt verlangd dat ze voldoen aan een bepaald ideaalbeeld. Ze moeten bijvoorbeeld méér worden dan hun ouders, een betere opleiding genieten. Of ze moeten voldoen aan bepaalde normen die vanuit een geloof of levensovertuiging gegeven zijn. Terugkijkend op mijn eigen jeugd betekende dat laatste bijvoorbeeld dat ik mijn eigen gevoelens en verlangens moest ontkennen en negeren, en dat alles wat ik nu als sterk en verrijkend ervaar werd afgewezen als zwak en schadelijk.

Versterken zelfvertrouwen belangrijker dan overdragen kennis

In mijn omgang met jongeren in onderwijssituaties merk ik dat er nog niet zoveel is veranderd. De ideaalbeelden zijn soms veranderd, maar ik schrik van het aantal jongeren zonder zelfvertrouwen bij wie het niet kunnen voldoen aan verwachtingen van anderen of van „de“ maatschappij leidt tot een gevoel van volslagen nutteleloosheid. In 't onderwijs vind ik dan ook het versterken van zelfvertrouwen, van het eigen zelfbeeld, veel belangrijker dan het overdragen van kennis. Ik vind dat het onderwijs op dit punt zeer tekortschiet. Kennis en prestatie, staan nog teveel centraal. Vele ouders verwachten dit ook van het onderwijs. Op die manier worden kinderen onderverdeeld in goeden en slechten, knappen en dommen. Als je „dom“ bent, ben je minderwaardig.

Een positief zelfbeeld kun je kinderen uiteraard niet aanpraten. Kinderen doorzien heel goed of je er als opvoeder alleen maar met woorden achter staat of het ook echt meent en het laat blijken door je houding. Een stimulerende, luisterende, warmtegevend houding van ouders vormt een belangrijk tegenwicht voor allerlei invloeden en aanvallen van buitenaf op het zelfbeeld van het kind.

De vrijheid om te kiezen, ook voor het kind

De mens is veroordeeld tot kiezen, aldus Sartre. Ook als hij niet kiest doet hij een keuze: voor de bestaande toestand. Van waaruit kiest de mens? Een belangrijke stimulans wordt gevormd door de menselijke behoeften. De humanistische psycholoog Maslow noemt er vijf: lichamelijke behoeften, behoefte aan veiligheid, behoefte aan genegenheid, behoefte aan waardering, behoefte aan ontplooiing. De voorgaande behoefte legt telkens een basis voor de volgende. Als een kind honger heeft wil het eten, als het bang is, kruipt het weg bij een vertrouwd persoon waar het zich

veilig voelt. En later probeert het zich zo te ontwikkelen dat het waardering oogst voor wat het doet en waarin het zich kan ontplooiën. Zo kan het gaan! Maar: in het leven van alledag merk je dat je keuze-mogelijkheden niet onbeperkt zijn en dat je je behoeften niet altijd kan bevredigen. Een ander heeft net het laatste koekje gepikt, of dat veilige plekje opgezocht, of die baan die jij zo graag wilde hebben! Anderen bepalen ook vaak je keuze: in elk geval heb je rekening met ze te houden, of je wilt of niet. Soms ervaar je het als prettig om je door anderen te laten leiden als je zelf je keuze niet zo goed kan bepalen. Maar in dat laatste schuilt een gevaar als het door andere motieven bepaald wordt dan wederzijds vertrouwen.

Opgelegde normen in strijd met behoeften

In zijn boek „Leren in vrijheid“ geeft Rogers aan wat er in zo'n geval kan gebeuren. Het zeer jonge kind kiest, waardeert, hecht waarde aan bepaalde zaken op grond van zelf ervaren behoeften. Geleidelijk aan wordt door volwassenen aan het kind geleerd dat het aan bepaalde behoeften niet mag voldoen, omdat die slecht zouden zijn, of zondig, of niet normaal (als er al een uitleg aan wordt gegeven!). Heel sterk werkt dit door op bijvoorbeeld het gebied van seksualiteit. Het kind moet leren leven met van buitenaf opgelegde normen en waarden die heel vaak strijdig zijn met zijn werkelijke behoeften. Die behoeften moeten worden onderdrukt en naarmate die onderdrukking sterker is zullen die behoeften worden ontkend of zelfs helemaal verdrongen en vergeten! Volwassen geworden moet het kind de prijs voor een aangepast leven betalen met het verlies van de eigen persoonlijkheid. Sommigen lukt het met veel strijd terug te keren tot zichzelf, zichzelf „vrij“ te maken. Ik heb zelf die strijd ook gekend, hij heeft me jaren van mijn leven gekost, en nog...

Gedrag kinderen en gestelde regels

Ik probeer met mijn kinderen anders om te gaan. Door, hoe moeilijk dat ook is, bij alle gedrag van mijn kinderen te kijken: waar komt het uit voort? Wordt het bepaald door hun eigen verlangens, hun eigen behoeften, hun eigen gevoelens, of vormt het een reactie op regels die de maatschappij, de school of ikzelf stellen? Hoe zinnig zijn dan die regels? Heeft het kind er iets aan? Zijn ze van belang voor de groei van het kind? Of pakken ze iets eigens van het kind af? Ik merk dan nogal eens dat ik regels stel, omdat ik de situatie zelf niet aan kan, omdat allerlei normen die ik zelf allang afgezworen heb, maar kennelijk nog niet kwijt ben, mij zeggen: dat kan niet, dat mag niet. Ik kan die regels dan ook nauwelijks uitleggen en gebruik dooddoeners als: omdat ik het zeg, of: het is voor je eigen bestwil! ►

Omgang met kinderen

Enkele omgangsregels die niet alleen voor de omgang met kinderen gelden:

- Probeer jezelf te zijn, wat betekent: je eigen maatstaven hanteren en niet de normen van de maatschappij, en ook: zo dicht mogelijk komen bij het kind in jezelf.
- Probeer ook lichamelijk aanwezig te zijn. Dat ervaren kinderen als heel belangrijk.
- Probeer echte belangstelling te tonen.
- Probeer niet-eisend te zijn, dat wil zeggen: datgene wat het kind zegt of doet niet direkt be- of veroordelen, maar ingaan op de situatie zoals hij is.
- Probeer grenzen te respecteren, niet alleen je eigen grenzen, maar vooral ook die van het kind. Waarbij ik vind dat alles wat je echt samen goed vindt ook goed is.
- Probeer te vertrouwen op de mogelijkheden van het kind zelf iets met het ervaren te doen, met andere woorden: durf kinderen ook los te laten.

Ik vind het erg belangrijk dat het kind door de opvoeding duidelijkheid krijgt over wat zijn behoeften zijn, wat zijn mogelijkheden zijn om te kiezen, en dat het ook leert kiezen! Hoe leert het kiezen? Door het kind zoveel mogelijk zelf voor keuzes te plaatsen en het daarin te stimuleren. Wanneer kan het kind kiezen? Niet als je het een oneindig aantal keuzemogelijkheden voorzet. Sommige kinderen hebben zoveel speelgoed dat ze niet meer weten waarmee te spelen. Een groot bezwaar van een anti-autoritaire opvoeding is dat deze het kind niet leert kiezen. Er zijn zoveel mogelijkheden dat er niets valt te kiezen. Het kind wordt daarbij ook niet gestimuleerd. Dat maakt het kind stuurloos. Er zijn geen grenzen. Het leert daardoor ook de grenzen van anderen niet respecteren.

Eksperimenteren met grenzen

Opvoeders hebben tot taak het kind zoveel alternatieven te bieden dat het leert kiezen. Daarbij hoort ook dat het kind zijn eigen grenzen leert onderkennen en die leert meten met die van anderen. Ook dat het leert dat die grenzen niet vaststaand zijn en dat het ermee kan experimenteren. Dat laatste geldt trouwens ook voor de opvoeder. Ik ga bijvoorbeeld nu veel lichamelijker met mijn kinderen om dan vroeger en merk dat ze dat fijn vinden en nodig hebben. Door die fysieke nabijheid ontstaat een

vertrouwelijkheid waarbinnen ook voor het kind moeilijk te uiten gevoelens en ervaringen bespreekbaar worden. Er ontstaan gesprekken over seksualiteit, over dood, over bang zijn. Ik merk dat kinderen met die dingen soms al heel diepgaand bezig zijn. Als je gepest wordt op school wil je soms wel dood. Op dat moment is het een echt, diepgaand doodsverlangen, waar je serieus mee moet omgaan. Ik word erg kwaad als ik in psychologieboekjes lees dat kinderen tussen 8 en 12 jaar zo vluchtig zijn in hun gevoelens. Het tegendeel is waar, alleen: volwassenen lopen er nogal eens aan voorbij omdat we de taal van kinderen niet meer kennen.

Gelijkwaardigheid: het kind op zijn nivo aanspreken

Onlangs heb ik een cursus afgesloten over hulpverlening aan gezinnen met kinderen. Een erg kind-gerichte cursus, althans: dat was de opzet. De laatste cursusdag zijn de deelnemers de straat op gegaan om kinderen en jongeren te interviewen aangaande hun mening over en ervaringen met volwassenen. De deelnemers kwamen enigszins onthutst terug. Het oordeel van deze jongeren - mavo-scholieren - over volwassenen was bikkelhard: ze hadden het gevoel dat de wereld er alleen voor de

volwassenen was, voelden zich gekleind, betutteld, beknot in hun vrijheden, niet serieus genomen. Niet alleen hierover waren de cursisten onthutst, maar ook over het optreden van het schoolhoofd dat de kinderen op zeer autoritaire wijze sommeerde naar binnen te gaan en de cursisten van het schoolplein afjoeg omdat ze zich op privé-terrein bevonden. Een betere illustratie van het verhaal van de kinderen was niet denkbaar!

Eigenwaarde van kind anders dan van volwassene?

In het boek „Het geminachte kind” schetst Guus Kuijer een kind-vijandige wereld waarin kinderen geen rechten hebben. Kinderpraat? Het zijn inderdaad alleen kinderen en een enkele volwassene die zich in de kinderwereld willen verdiepen, die er oog voor hebben. Humanisten die uitgaan van de erkenning van de eigenwaarde van elk individu mogen best eens stilstaan bij de vraag hoe het dan zit met de eigenwaarde van kinderen. Is dat een ander soort eigenwaarde dan die van volwassenen? Hoe gelijkwaardig gaan wij met kinderen om? En wat houdt die gelijkwaardigheid in?

Kinderen zijn niet gelijk aan volwassenen. Maar: er is ook verschil tussen een volwassene van 30 en één van 40 jaar. Ook deze bevinden zich beiden in een andere fase van ontwikkeling. Kinderen zijn mensen in een bepaalde fase van ontwikkeling. Dat betekent dat zij aangesproken kunnen worden op de mogelijkheden die zij in die fase hebben, zoals wij dat bij volwassenen ook gewend zijn om te doen.

Gelijkwaardigheid houdt dan in: het kind aanspreken op zijn nivo. Met nivo bedoel ik dan niet een door volwassenen bepaald nivo, maar datgene wat het kind zelf aangeeft aan gedrag, aan gedachten, aan ervaringen, aan gevoelens. Op dat nivo wil het kind serieus genomen worden. Als het kind verdrietig is, wil het een arm om zich heen, als het kind iets vertelt wil het beluisterd worden, als het kind iets wil, verwacht het dat zijn behoefte onderkend wordt. Het wil niet het bos ingestuurd worden.

Opnieuw verdiepen in de kinderwereld

Om op een gelijkwaardige wijze met kinderen te kunnen omgaan zullen we ons als volwassene weer moeten verdiepen in de kinderwereld. Dat is niet gemakkelijk. Onze kindertijd ligt soms al ver achter ons. We weten nog nauwelijks hoe we toen, op het nivo van kind, reageerden. Veel elementaire zaken hebben we bij het afscheid van onze kindertijd achter ons gelaten: creativiteit, directheid in het uiten van gevoelens, beweging, lichamelijkheid, onbevangenheid. We kunnen ons nog nauwelijks voorstellen hoe kinderen de werkelijkheid beleven, hoe ze omgaan met hun gevoelens, dat ze ook zoiets als seksualiteit hebben en daaraan uiting willen geven. Dat is om ons heen te zien.

De werkelijkheid om ons heen is een volwassen-werkelijkheid: straten, verkeer, woonomgeving, zijn in veel gevallen kind-vijandig. Gevoelens van

▶ kinderen worden beoordeeld naar volwassenen-maatstaven. Maar: wat voor een volwassene iets totaal onbetekend kan zijn, kan een kind beleven als een diep-ingrijpende gebeurtenis. Denk bijvoorbeeld aan de dood van een geliefd huisdier. Kinderseksualiteit wordt ontkend en uitingen daarvan bij kinderen worden daarom door volwassenen niet gezien, of in een ander kader geplaatst, of beschouwd als iets afwijkends en onderdrukt.

Opvoeder solidair met kind

We zullen moeten leren met dit alles rekening te houden, en onze opvoeding, vorming, onze maatschappij daarop in te richten. Zó het kind serieus nemen wil ook zeggen dat het kind niet opgevoed wordt volgens geijkte en hardnekkige rolpatronen. De biologische verschillen ontdekt het kind gauw genoeg. Het gaat er om dat het kind zijn jongen- of meisje-zijn kan aanvaarden en dat dat jongen- of meisje-zijn geen belemmering vormt om uit te groeien tot een volwaardig lid van de samenleving. Gelijkwaardigheid tenslotte heeft ook te maken met *solidariteit*. Humanisten benadrukken heel sterk de verbondenheid tussen mensen. De mens is een sociaal wezen, hij heeft anderen nodig, anderen hebben hem nodig. Solidair zijn met de ander, niet alleen met woorden maar ook door iets prijs te geven van jezelf, bevestigt je eigen mens-zijn. Opvoeders kunnen dit door middel van voorbeeldgedrag duidelijk maken aan het kind. Als het kind ervaart dat de opvoeder solidair met hem is, van hem houdt, hem bevestigt en respecteert, zal dat doorwerken in het gedrag van het kind naar anderen toe. Door de ervaring met voorbeeldgedrag zal het kind ook leren onderkennen waar solidariteit in het gedrang komt en ervoor leren opkomen. Op die wijze kan het een strijd-bare rol vervullen in de samenleving van morgen.

De mens staat in de werkelijkheid, is deel van die werkelijkheid, maar kan ook terugtreden om die werkelijkheid (vaak zeer kritisch) te beschouwen, aan een onderzoek te onderwerpen. Beleving en beschouwing wisselen elkaar af, en door de beleving aan een beschouwing te onderwerpen kun je vaak intenser beleven.

Ik vind dat dat in geen enkele levens-overtuiging zo expliciet naar voren komt als de humanistische. En dat heeft ook zijn konsekventies voor opvoeding in humanistische zin.

Door vanuit ons totale zijn en gericht op het totale zijn van de ander met kinderen om te gaan worden we zelf en wordt het kind rijker. Door onze interesse voor de uitingen, het gedrag, de gevoelens van het kind krijgt het kind het gevoel de moeite waard te zijn en echt gekend te worden. Bovendien geeft het ons meer inzicht in de situatie van het kind en stelt het ons in staat samen met het kind het leven ook intenser te beleven.

Jan van Huyksloot

BIJDRAGEN VOOR DEZE RUBRIEK
GRAAG BEKNIPT HOUDEN DOOR
TE STREVEN NAAR EEN MAXIMUM
VAN 200 WOORDEN. DE REDAKTIE
BEHOUDT ZICH HET RECHT VOOR
LANGERE BRIEVEN IN TE KORTEN.

Kerstfeest (?)

Op de avond van 25-12-81 was er een Hv-uitzending getiteld „De Kerstbreker”. Ik heb de uitzending niet gezien, maar het gaat mij om de bewering dat ik als Humanist ook een kerstfeest zou moeten vieren, iets wat ik niet doe. Dat feest is van het Christendom en daar blijf ik af. Verleden jaar is in de gemeenschap Breda een uitstekende uiteenzetting geweest over het vroegere zonnwendefeest vóór het begin van onze jaartelling. Ik vier derhalve zonnewende, al mag men het van mij ook midwinterfeest noemen. Maar ik geef het niet dezelfde naam als christenen. Dat is hun feest.

W. J. Koch (Breda)

Verontrusting 17

In het laatste nummer van vorig jaar van „De Humanist” wordt uiteraard geschreven over het schisma binnen het Humanistisch Verbond, waar buitenstaanders en tegenstanders kennelijk hun plezier aan beleven. Ik zou u graag mijn mening – voor wat die waard is – over deze zaak willen schrijven.

Ten eerste is het een waarheid als een koe, dat zoals Jan Blokker in de Volkskrant schrijft: „dat eindelijk bereikt is waar binnenkerkelijken eeuwen over hebben moeten doen: een schisma. Ik denk, dat juist doordat het Humanistisch Verbond niet dogmatisch is en volgens van diverse wereldbeschouwelijke en politieke overtuigingen (pluimage) daardoor onder haar leden kan tellen, een dergelijk abrupt schisma mogelijk is, en een bewijs te meer is van de flexibiliteit van het Humanistisch Verbond, hoe naar een dergelijk meningsverschil op zichzelf genomen ook is.

Voorts is het Humanistisch Verbond in de eerste plaats een groepering van „mensen”, die in hoofdzaken hetzelfde doel voor ogen staat (humanisme) maar het woord „humanist” betekent nog geen „heilige”, dus ook hier zijn ruzies mogelijk.

En een oud spreekwoord zegt: „Het is een koele hoek, waar het nooit waait”!

Ik denk niet, dat ik hoe toe te lichten, waarom ik in dit verband dit spreekwoord erbij sleep. Veel succes met de dissidenten.

M. A. Groenewoud-Schuiling (Leiden)

Bhagwan geciteerd

Ik wil reageren op de door u opgenomen uitspraken van Lolle Nauta zoals gepubliceerd in „De Groene”. Het gaat mij hierbij om zuiverheid en zindelijkheid in de discussie, niet om de Bhagwan-beweging of Foudraine in bescherming te nemen, noch om af te dingen op de gevoelens van heer Nauta t.a.v. armoe en leed in de derde wereld.

Overal werken mensen aan zichzelf, via Bhagwan, in filosofische studies, in sport. Dit gebeurt in Groningen, in Amsterdam, in Poonah. Alleen als het in Poonah gebeurt, is de tegenstelling tot het leed van dat deel van de wereld zichtbaar. Dat is ook het geval met vakantiebezoeken aan en wetenschappelijke bijeenkomsten in de derde wereldplaatsen. Ook daardoor wordt de tegenstelling schrijnend, vooral omdat ook de lieden die dan bijeen zijn, niets doen aan het leed en eventueel ook openlijk zullen zeggen dat dat niet hun doel is. M.a.w. men mag best Bhagwan veroordelen omdat hij niets doet aan het leed in Poonah en elders, maar dan niet omdat hij in Poonah z'n bijeenkomsten heeft. Maar laten we dan ook alle anderen in ons oordeel betrekken die – waar ook bijeenkomend – leerzaam, zichzelf ontplooiend, keuvelend, discussiërend, filosoferend of wat ook bedrijvend niets doen in feite aan het leed van Poonah of waar ook ter wereld.

Drs. J. R. H. Hoogervorst (Reeuwijk)

Rektifikatie

In de „Humanist” van 20 januari jl. was onder het kopje Verontrusting 13 een brief opgenomen van de heer J. van Straten te Utrecht. De brief was bedoeld als adhesiebetuiging aan het bestuur van het Vredesberaad en niet bestemd voor publikatie in de „Humanist”. Met onze ekskuses. (De redactie).

Weekend humanisme, seksualiteit en relaties

De homowerkgroep van het Humanistisch Verbond organiseert van 12 tot 14 maart een ontmoetingsweekend onder de titel „humanisme, seksualiteit en relaties”. Het is een weekend waar plaats is voor gezelligheid en met elkaar praten over onderwerpen als alleen zijn, waarden en normen, porno, huwelijk en homofilie, androgynie. Verder zijn er speciale groepen voor vrouwen, jongeren en er is ook een spelgroep.

Het weekend vindt plaats van vrijdag 12 maart, 20.00 uur, tot zondag 14 maart, 16.00 uur, in de „Kapellerput” te Heeze (bij Eindhoven). De prijs bedraagt f 105,- (all-in).

Er is plaats voor maximaal 80 deelnemers.

Voor informatie en opgave kan men terecht bij de HV-homowerkgroep Postbus 114, 3500 AC Utrecht.

Onder dit thema organiseert de Vereniging van Ouders van Geestelijk Gehandicapten in mei 1982 een studiedag in het noorden en één in het zuiden des lands.

Voor een interlevensbeschouwelijke voorbereidingsgroep wordt iemand gezocht, die affiniteit heeft met dit onderwerp en later in staat is mee te werken aan het geven van beleidsmatige adviezen aan het verenigingsbestuur. Begin februari wordt met de werkzaamheden aangevangen.

Ook belangstellende ouders kunnen zich voor de studiedag opgeven bij de: V.O.G.G., t.n.v. C. N. van Helden, Postbus 103, 3600 AC Maarssen.

Zij ontvangen dan nadere informatie over de inhoud van de dag en de plaats waar de bijeenkomst plaats heeft. De kosten bedragen f 25,— per persoon, lunch inbegrepen. De datum is ter keuze zaterdag 8 mei of 15 mei 1982.

Aktiviteiten in Amsterdam

De gemeenschap **Amsterdam** organiseert dit voorjaar de volgende groepen:

- Een ontmoetingsgroep.
- Een algemene praatgroep.
- Een praatgroep voor vrouwen met als thema: Hé, heb jij dat nou ook?
- Een praatgroep voor familieleden van psychiatrische patiënten.
- Een gespreksgroep over kunst.
- Een discussiegroep over leefbare toekomst.
- Verder twee studenten/jongerenpraatgroepen met als thema: Normen en waarden, deze o.l.v. de studentenraadvrouw in Amsterdam.
- Een ontmoetingsvierdaagse.

Doorlopend voor iedereen vrij toegankelijk zijn de inlooppiddag op donderdag, de contactbijeenkomsten op de 4e zondag van de maand en de jongerensoos op de laatste vrijdagavond van de maand. Dit alles in het Humanistisch Centrum op de R. Vinkeleskade 64.

Over het groepswerk is een uitgebreide folder verkrijgbaar bij Hennie van den Velden, Westzaanstraat 12, 1013 NG Amsterdam, telefoon: 020 - 847414 ('s avonds).

Het Humanistisch Verbond

vraagt

HUMANISTISCH GEESTELIJK RAADSMAN OF -VROUW

(deeltijd arbeid)

voor het Ministerie van Justitie ten behoeve van de Gevangenis Oostereiland (12 uur) en de Open Gevangenis De Sluis (4 uur), gelegen te Hoorn.

Taak: humanistische geestelijke verzorging en vorming van gedetineerden binnen deze inrichtingen.

Vereist: diploma geestelijk raadswerk Humanistisch Opleidings Instituut;

akademisch niveau geniet voorkeur;

goed ontwikkeld vermogen tot participeren in de institutionele werkverhoudingen; woonachtig te Hoorn of omgeving.

Salaries: afhankelijk van ervaring en leeftijd van f 2.573,- tot f 6.352,- (Exclusief vakantieuitkering).

De aanstelling geschiedt op voordracht van het Humanistisch Verbond door de Minister van Justitie.

Na een proefperiode van 2 jaar is een vaste aanstelling mogelijk.

Schriftelijke sollicitaties vóór 1 maart 1982 te zenden aan de Centraal geestelijk raadman bij de inrichtingen van justitie, J. M. Kemperstraat 1, 3581 KG Utrecht.

TIJD & TAAK

'Humanisten en Christenen hebben samen te strijden tegen het nihilisme'

Rob Tielman

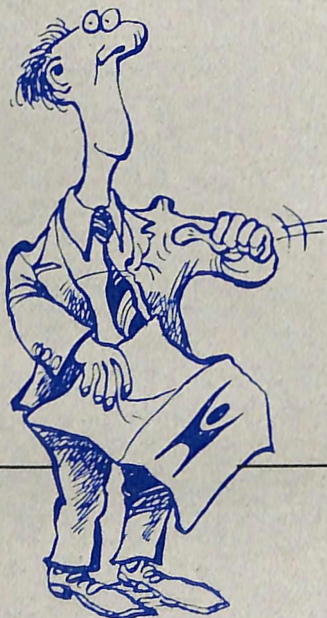
Vraag is vaak hoe je vanuit je levensovertuiging daaraan binnen de linkse politiek gestalte moet geven.

Tijd en Taak probeert de discussie daarover vorm te geven.

Democratisch socialisme kan niet zonder bezinning op waarden en normen

Geïnteresseerd? Vraag gratis
proefnummer Tijd en Taak
antwoordnummer 602 (geen postzegel)
2100 VD Aerdenhout
14-daags magazine f 39,50 per jaar
CJP en studenten f 20,- per jaar

**onafhankelijk blad voor
religie en socialisme**

VERBOND OP RTV

radio

NA VIJVEN EN ZESSEN
elke dinsdag 18.30-19.00 uur op
Hilversum 2

televisie

VIJF MINUTEN BEDENKTIJD
elke zondagavond 20.40-20.45 uur
op Nederland 2.

**MAAR WIE PAST ER DAN OP DE
DEMOKRATIE?**

vrijdag 5 februari 1982, 22.05 uur,
Ned. 2.

Een bijna ritueel geworden beeld: demonstranten met stokken, stenen en slogans tegenover de politie in hun ijshockey-achtige ME-uitmonstering. Opeengebroken straten, traangaswolken, gewonden en arrestanten.

Als de gaswolken zijn opgetrokken en de klinkers weer op hun plaats liggen, wordt de discussie vooral gevoerd door activisten en mensen die de rechtsorde verdedigen, met de nadruk op „orde“.

Is begrip voor idealistische aktievoerders niet te combineren met een principiële stellingname voor een democratische rechtsorde? Of is die orde zo vanzelfsprekend dat discussie verder overbodig is? En wat is het effect van bijvoorbeeld krakers die het recht in eigen hand nemen op mensen die minder idealistisch gemotiveerd zijn? Hoe kwetsbaar is „het systeem“ eigenlijk?

Voor mogelijke antwoorden op deze vragen lijkt discussie in bredere kring zinvol. Met een serie televisie-programma's met als titel „Maar wie past er dan op de democratie“ wil het Humanistisch Verbond zo'n discussie aanzwengelen.

Deze serie TV-programma's van het Humanistisch Verbond is bedoeld om zo'n verbreding van de discussie te bevorderen.

Programma 1: Inleiding. Vijf minuten bedenktijd, 31 januari, 20.40 uur, Nederland 2.

Programma 2: Op zoek naar de vragen. Film, 30 minuten, 5 februari 22.05 uur Nederland 2.

Programma 3: Stellingen (1). Vijf minuten bedenktijd, 7 februari, 20.40 uur, Nederland 2.

Programma 4: Stellingen (2). Vijf minuten bedenktijd, 14 februari, 20.40 uur, Nederland 2.

Programma 5: Stellingen (3). Vijf minuten bedenktijd, 21 februari, 20.40 uur, Nederland 2.

Programma 6: Discussie. 26 februari, 21.55 uur, Nederland 1. Een studiodiskussie, geleid door A. de Swaan.